

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2006-2007

15 februari 2007

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

**– van de dames Marijke Dillen en Marie-Rose Morel
en de heren Filip Dewinter, Joris Van Hauthem, Luk Van Nieuwenhuysen
en Karim Van Overmeire –**

**betreffende de kosten van de vergrijzing en de noodzaak tot onmiddellijke overheveling
van belangrijke bevoegdheden naar Vlaanderen en tot het uitwerken
van een totaal en samenhangend beleidsproject**

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Een van de problemen van de toekomst is de snel toenemende vergrijzing. Vergrijzing is een veelzijdig gegeven waaraan talrijke aspecten verbonden zijn. Zo kan vergrijzing bijvoorbeeld worden gezien als een demografisch verschijnsel of als een al dan niet betaalbaar probleem.

Het Nationaal Instituut voor de Statistiek heeft prognoses gepubliceerd over de evolutie van de bevolking tot het jaar 2050.

Daaruit zijn een aantal vaststellingen af te leiden:

- het aantal jongeren in Vlaanderen daalt beduidend (-13%), in Wallonië lichtjes (-2%);
- het aantal personen op actieve leeftijd (is niet gelijk aan het aantal actieve personen) daalt in Vlaanderen met 12%, in Wallonië blijft het aantal stabiel;
- het aantal 65-plussers stijgt in Vlaanderen snel en aanzienlijk, en loopt op tot ongeveer 70%. Wallonië volgt dezelfde evolutie met enkele jaren vertraging maar kent uiteindelijk dezelfde stijging (71%);
- het aantal 80-plussers stijgt in Vlaanderen fenomenaal met 222%, in Wallonië bedraagt de stijging 201%;
- de verhouding tussen het aantal ouderen en het aantal jongeren slaat drastisch om;
- de verhouding tussen het aantal ouderen en het aantal personen op actieve leeftijd kent in Vlaanderen bijna een verdubbeling;
- de verhouding tussen de totale bevolking en de bevolking op actieve leeftijd zal in Vlaanderen nauwelijks hoger liggen dan in Wallonië.

Uit die vaststellingen blijkt dat de vergrijzing in Vlaanderen en Wallonië belangrijke verschillen vertoont. Volgens diverse maatstaven is de vergrijzing in Vlaanderen groter dan in Wallonië. De toename van het aantal 65-plussers is zowel in Vlaanderen als in Wallonië heel groot. Daarenboven gaat het NIS ervanuit dat de Vlamingen in de toekomst langer zul-

len leven dan de Walen. Die langere levensduur is een van de oorzaken van de vergrijzing. De vergrijzing op zich is dus veeleer positief dan problematisch.

De aanzienlijke wijzigingen in de verhoudingen tussen bevolkingsgroepen zouden wel een probleem kunnen worden, vooral voor:

- de betaalbaarheid van de pensioenen en de sociale uitkeringen;
- de gezondheidszorg;
- de bejaardenzorg.

Als we de vergrijzing economisch bekijken, staat de betaalbaarheid van de sociale uitkeringen centraal. Die betaalbaarheid is afhankelijk van de behoefte aan sociale uitkeringen enerzijds, en van het aantal economisch actieven anderzijds. Om de ontwikkeling van het aantal werkenden te voorspellen, is de werkgelegenheidsgraad een belangrijke parameter. Het behoud van de werkgelegenheidsgraad is belangrijk, evenals het behoud van het aantal arbeidsplaatsen. Een toename is evenwel wenselijk. Bij een vergelijking van de afhankelijkheidsgraad van de ouderen (65+) ten opzichte van het aantal werkenden, blijkt dat de afhankelijkheidsgraad van de ouderen groter is in Wallonië dan in Vlaanderen, en vooral dat Vlaanderen er beter voorstaat dan Wallonië in twee belangrijke sectoren van de sociale zekerheid, met name de pensioenen en een groot deel van de ziekteverzekering en de ouderenzorg. De afhankelijkheidsgraad van de totale bevolking ten opzichte van het aantal werkenden is in Wallonië veel groter dan in Vlaanderen. Met andere woorden, de last van de vergrijzing drukt duidelijk minder zwaar op de Vlaamse schouders. Vlaanderen is beter in staat om de problemen van de vergrijzing op te vangen dan Wallonië.

Daarbij moet wel opgemerkt worden dat, door de afhankelijkheidsgraden te berekenen ten opzichte van het aantal werkenden, er geen rekening wordt gehouden met het feit dat de sociale zekerheid in hoofdzaak gefinancierd wordt door de werkenden in de private sector. Er wordt ook geen rekening gehouden met de werkloosheid, en met de pensioenen van de ambtenaren, die niet binnen het stelsel van de sociale zekerheid gefinancierd worden.

Belangrijk daarbij is ook de betaallast (kinderbijlagen, werkloosheidsvergoedingen, pensioenen, gezondheidszorg, arbeidsongevallen en gewaarborgd

inkomen, uitgekeerd in het kader van de sociale zekerheid), de betaalkracht, die bestaat uit de bijdragen betaald door de werkenden in de private sector (loontrekkenden, bedienden, werkgevers, zelfstandigen en werkers), en de ontwikkeling van de verhouding tussen betaallast en betaalkracht in Vlaanderen en Wallonië. De ontwikkeling van het aantal werkenden is afhankelijk van de bevolking op actieve leeftijd, het aantal arbeidsplaatsen en de bereidheid tot werken, met andere woorden van de werkgelegenheidsgraad.

Bij een omrekening van de uitgekeerde sociale voorzieningen in Vlaanderen en Wallonië, naar het bedrag per werkende in de private sector, is de verhouding tussen betaallast en betaalkracht in Vlaanderen 28% lager dan in Wallonië. Indien de sociale zekerheid gesplitst was, zou Vlaanderen in staat zijn de sociale uitkeringen aanzienlijk te verhogen en/of de sociale en fiscale bijdragen gevoelig te verlagen. Die mogelijkheid hebben de Vlamingen al meer dan 20 jaar lang getransfereerd naar Wallonië.*

De vraag moet dan ook gesteld of, als gevolg van de vergrijzing, het Vlaamse kostenvoordeel van 28% omslaat in een kostennadeel. Voor de diverse takken van de sociale zekerheid zal de betaallast vooral afhankelijk zijn van de demografische ontwikkeling van bepaalde bevolkingsgroepen en van de werkloosheid. Als de werkgelegenheidsgraad in Vlaanderen en Wallonië behouden blijft, is Vlaanderen beter in staat de vergrijzing te betalen. Het kostenvoordeel van 28% daalt naar 21%. De transfers blijven bestaan. Bij behoud van arbeidsplaatsen versterkt Vlaanderen zijn positie om de vergrijzing te betalen. Het kostenvoordeel stijgt van 28% naar 34%. Bijgevolg nemen de transfers nog toe. Het is dus belangrijk om alle hefboomen voor een eigen werkgelegenheidsbeleid in Vlaamse handen te nemen. Ook bij een toename van de werkgelegenheidsgraad in Vlaanderen en Wallonië blijft Vlaanderen in staat om de vergrijzing te betalen. Het kostenvoordeel daalt en de transfers blijven bestaan.

Uit deze economische kijk op de vergrijzing kan worden besloten dat zowel de afhankelijkheids-

graad van de ouderen als de afhankelijkheidsgraad van de totale bevolking ten opzichte van het aantal werkenden, duidelijk laten zien dat de lasten van de vergrijzing in Vlaanderen minder zwaar wegen dan in Wallonië, en dat Vlaanderen beter dan Wallonië in staat is om de lasten van de vergrijzing te betalen. In alle hypothesen blijven de transfers van Vlaanderen naar Wallonië bestaan. Niet de demografische ontwikkeling maar de werkgelegenheidsgraad is de bepalende factor om de draagkracht van de vergrijzing te bepalen. Het streven naar een hogere werkgelegenheidsgraad is voor Vlaanderen en Wallonië een totaal verschillende opgave. Wallonië moet proberen om 270.000 nieuwe arbeidsplaatsen te scheppen in de private sector (+32%). Vlaanderen moet proberen om 275.000 extra werkwilligen te vinden om de bestaande arbeidsplaatsen in de private sector niet verloren te laten gaan.

Besluit

De vergrijzing is het grootste maatschappelijke probleem van de komende decennia. Zuiver demografisch bekeken is de vergrijzing groter in Vlaanderen dan in Wallonië. De kostprijs voor de vergrijzing is heel hoog. Ook economisch bekeken is de vergrijzing een zeer ernstig probleem. Dankzij de hogere werkgelegenheidsgraad en een aanzienlijke voorsprong bij de start van de vergrijzingsgolf, is Vlaanderen veel beter dan Wallonië in staat om de betaalbaarheid van de sociale zekerheid in stand te houden. Maar ook in Vlaanderen zullen de kosten van de sociale zekerheid aanzienlijk stijgen. Om de sociale zekerheid in Vlaanderen betaalbaar te houden, is de splitsing van de sociale zekerheid een absolute noodzaak.

De splitsing van de sociale zekerheid alleen is echter niet voldoende. De aanpak van de vergrijzing vraagt om een totaal samenhangend project. De kosten lopen zo hoog op dat de inkomsten van alle Vlamingen, het bedrag van de toekomstige transfers inbegrepen, niet voldoende zijn om alle kosten te betalen. De indieners wensen te beklemtonen dat het behoud van de sociale voorzieningen buiten discussie staat.

Belangrijk daarbij is de uitwerking van een eigen werkgelegenheidsbeleid. Vlaanderen moet voorkomen dat 275.000 bestaande arbeidsplaatsen in de private sector verloren gaan. Daartoe zijn middelen nodig voor opleiding, begeleiding en kinderopvang. Voor het behoud van arbeidsplaatsen is aandacht voor vernieuwing van producten, van investeringsgoederen en markten noodzakelijk. Een positief

* In het jaar 2000 bedroeg de transfer in de sociale zekerheid 3,34 miljard euro. De transfer kent elk jaar een lichte stijging. Bron: VSZ Aktiekomitee Vlaamse Sociale Zekerheid. Brochure: De kosten van de vergrijzing zijn in Vlaanderen lager dan in Wallonië (december 2006).

ondernemingsklimaat, opleiding, productiviteitsverbetering, verlaging van de arbeidskosten, wetenschappelijk onderzoek enzovoort, zijn daarbij belangrijk.

De hoogoplopende kosten van de gezondheidszorg vereisen een doeltreffend beheer. Voor de Vlamingen is het niet motiverend dat hun inspanningen leiden tot opbrengsten die getransfereerd worden naar Wallonië, dat geen prioriteit toekent aan een efficiënt beheer.

Ook investeringen in de gezondheidszorg, de thuiszorg en de bejaardenzorg met de bijbehorende financiering, zijn belangrijk om de vergrijzing aan te kunnen.

De vergrijzing is al geruime tijd aan de gang. De Vlamingen moeten dringend hun lot in eigen handen nemen. Daartoe zijn structuren nodig, met bevoegdheden om de financiële middelen te bepalen en doeltreffend aan te wenden, en met verantwoordelijkheid voor de gevolgen.

Marijke DILLEN

Marie-Rose MOREL

Filip DEWINTER

Joris VAN HAUTHEM

Luk VAN NIEUWENHUYSEN

Karim VAN OVERMEIRE

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

– overwegende dat:

- 1° de vergrijzing het grootste maatschappelijke probleem is van de komende decennia;
- 2° de vergrijzing niet enkel demografisch maar ook economisch moet worden bekeken;
- 3° ook in Vlaanderen de kosten van de sociale zekerheid aanzienlijk zullen stijgen;
- 4° de splitsing van de sociale zekerheid een absolute noodzaak is om de betaalbaarheid ervan te garanderen;
- 5° de kosten van de vergrijzing ten minste tot in 2050 lager blijven in Vlaanderen dan in Wallonië, wat betekent dat de transfers naar Wallonië blijven bestaan indien de sociale zekerheid niet gesplitst wordt;
- 6° het probleem van de vergrijzing een totaal andere invulling heeft in de twee gewesten;
- 7° de vergrijzing een uitdagend maatschappelijk project is met zeer veel facetten, waar alle geledingen van de maatschappij bij betrokken zijn;
- 8° de splitsing van de sociale zekerheid moet samengaan met een samenhangend en synergetisch geheel van beleidsmaatregelen, dat beantwoordt aan de specifieke behoeften van ieder gewest;
- 9° ook alle bevoegdheden inzake het werkgelegenheidsbeleid noodzakelijk en onmiddellijk naar Vlaanderen moeten worden overgeheveld;
- 10° het behoud van de bestaande arbeidsplaatsen in Vlaanderen financiële middelen vraagt voor opleiding, begeleiding en kinderopvang;
- 11° vernieuwing van producten, investeringsgoederen en marktencreativiteit belangrijk zijn voor het behoud van de werkgelegenheid, en dat daartoe een passend ondernemings-

klimaat, opleiding, productiviteitsverbetering, een verlaging van de arbeidskosten en een doeltreffend wetenschappelijk onderzoek nodig zijn;

– vraagt de Vlaamse Regering:

- 1° bij absolute prioriteit in het overleg met de federale regering initiatieven te nemen die leiden tot de overheveling van de sociale zekerheid, de volledige gezondheidszorg en alle bevoegdheden inzake werkgelegenheid naar Vlaanderen;
- 2° in afwachting daarvan:
 - a) een totaal en samenhangend project uit te werken dat rekening houdt met alle maatschappelijke aspecten die verbonden zijn aan de problematiek van de vergrijzing;
 - b) een werkgelegenheidsbeleid te voeren dat volledig gericht is op het behoud van de werkgelegenheid, met voldoende financiële middelen voor opleiding, begeleiding en kinderopvang;
 - c) voldoende aandacht te besteden aan creativiteit, een positief ondernemingsklimaat, opleiding, productiviteitsverbetering en wetenschappelijk onderzoek om de vernieuwing van producten, investeringsgoederen en markten te bewerkstelligen;
 - d) verdere investeringen te doen in de gezondheidszorg, de thuiszorg en de bejaardenzorg om een antwoord te kunnen bieden aan de stijging van het aantal 80-plussers.

Marijke DILLEN

Marie-Rose MOREL

Filip DEWINTER

Joris VAN HAUTHEM

Luk VAN NIEUWENHUYSEN

Karim VAN OVERMEIRE